

EEN KOFFER

VOL

SCHERVEN

LEIDRAAD
voor de
ARCHEOLOOG

INHOUDSOPGAVE

Pagina 1... Inleiding

Pagina 3... De leskoffer

Pagina 7... Leerlingen op bezoek

Achterin... Blad met 4 vondstkaarten

Inleiding...

Met 'Een koffer vol scherven' kunnen archeologische diensten, depots en musea inspringen op de vraag uit het onderwijs naar lesmateriaal over archeologie.

Het project is eenvoudig in het gebruik: de docent haalt de leskoffer bij u op en brengt hem terug, u draagt zorg voor het uitlenen van de leskoffer en het controleren van de inhoud bij inname. Daarnaast ontvangt u de deelnemende schoolklassen met een rondleiding.

'EEN KOFFER VOL SCHERVEN'

U krijgt het project kant-en-klaar aangeleverd en hoeft slechts nog te zorgen voor archeologisch vondstmateriaal en een goede, stevige koffer of kist.

De docent krijgt met de leskoffer al het benodigde lesmateriaal in handen en kan dit naar behoeven zelf kopiëren.

'Een koffer vol scherven' is ontwikkeld voor leerlingen van de brugklas van het voortgezet onderwijs, maar kan met extra hulp van de docent ook goed gebruikt worden in de bovenbouw van het basisonderwijs.

In het kort...

'Een koffer vol scherven' gaat uit van een gebruik in maximaal vijf lessen.

In de eerste les lezen de leerlingen artikelen over diverse aspecten van de archeologie in 'De Putbode' en bekijken een video-film.

Vervolgens onderzoeken ze de vondsten uit de leskoffer met behulp van het determinatieblad en de reconstructietekening(en).

Les vier staat in het teken van het bezoek aan een opgraving, museum of depot. Dit is het basisdeel. De docent kan kiezen dit basisdeel in 2 of 3 lessen te doen. Vervolgens zijn er nog twee extra lessen die facultatief van aard zijn.

Tijdens de laatste les maken de leerlingen een werkstuk, waarin de opgedane kennis en ervaring wordt verwerkt.

Het vondstmateriaal...

Voor het didactisch materiaal maakt het niet uit of u kiest voor vondsten uit verschillende tijden of voor vondsten uit één bepaalde periode. Wel belangrijk is het om bij de keuze van de vondsten uit te gaan van diversiteit, zowel wat betreft het soort vondst als het materiaal. Ook is het belangrijk dat de vondsten gedetermineerd kunnen worden aan de hand van het determinatieblad. Voor een goed lesverloop is een aantal van 15 tot 20 vondsten noodzakelijk. Hierbij geldt: hoe meer vondsten, hoe leuker. Let u er wel op dat de koffer niet te zwaar wordt.

DE LESKOFFER

U kunt denken aan vondsten van bot, gewei, aardewerk (fragment van dakpan, stukje van tegel), huttenleem, vuursteen en ander natuursteen, metaal (munt, ijzerslak, spijker), glas, zaden (verkoold graan), hout en houtskool. Kiest u geen vondsten uit die makkelijk stuk gaan of te bijzonder zijn om door kinderhanden te worden aangepakt. Op de apart bijgeleverde checklist noteert u hoeveel vondsten u in de koffer stopt.

Vul bij elke vondst de gegevens in op een vondstkaart. U kunt hiervoor de kaartjes die zich achterin deze leidraad bevinden gebruiken. Laat bij het invullen het veld 'inhoud' en de periodeaanduiding leeg. Deze gegevens worden namelijk door de leerlingen in de les achterhaald. Op de checklist noteert u de gegevens betreffende 'inhoud' en 'periode', zodat de leerlingen hun bevindingen kunnen controleren. Probeer bij het invullen voor leken begrijpelijke taal te gebruiken. Stop de kaartjes vervolgens samen met de vondsten in aparte vondstzakjes.

Elke vondst wordt door u voorzien van een eigen nummer, dat correspondeert met het nummer op de vondstkaart, het vondstzakje en de beschrijving in de docentenleidraad. Op die manier kunnen de verschillende onderdelen gemakkelijk herkend en gecontroleerd worden.

De koffer...

Er zijn verschillende koffers, kratten en kisten in de handel die kunnen dienen als leskoffer. Zeer geschikt zijn de aluminium gereedschapskoffers die van tijd tot tijd bij bouwmarkten worden aangeboden. Deze hebben een prima formaat, zijn stevig en aan de binnenkant voorzien van schuimrubberen voering en vakverdeling. Ze zijn verkrijgbaar voor circa € 25 per stuk.

Een andere mogelijkheid is de aanschaf van een grote, kunststof opbergbox met vakverdeling zoals verkrijgbaar bij winkels in huishoudelijke artikelen. In geval van een box zonder vakverdeling, kunt u een aantal kleine boxjes voor de vondsten aanschaffen.

Waar u ook voor kiest: let er op dat de leskoffer stevig en goed draagbaar is, makkelijk is mee te nemen op de fiets en de inhoud beschermt tegen beschadiging.

Gebruiksklaar maken van de leskoffer...

Bij het gebruiksklaar maken van de leskoffer zijn de volgende punten belangrijk:

- Deze leidraad is voor uw gebruik en maakt geen onderdeel uit van de leskoffer.
- Onderdeel van het project is een videoband of DVD over de praktijk van het opgraven. Wilt u liever een eigen videoband gebruiken, let u er dan op dat de inhoud aansluit op die van het artikel 'De puzzelende archeoloog' en dat hij qua niveau geschikt is voor de doelgroep. Ook dient de film niet langer te duren dan 20 tot 25 minuten. Voor informatie over geschikte videobanden kunt u terecht bij Jeroen van der Vliet van de SNA.
- Indien u een leskist over een specifieke periode wilt aanbieden, kunt u ervoor kiezen de niet-relevante reconstructie-tekeningen weg te laten. Als u nog over leuke extra's beschikt, dan kunnen die uiteraard ook in de leskoffer worden opgenomen. Denk bijvoorbeeld aan een loep, een wegwerpcamera, opgravingsbrochures, archeologische nieuwsbrieven of een extra videofilm. Een leuke toevoeging vormt de cd-rom 'Schatten en Scherven' die met een aantrekkelijke koring te bestellen is bij de SNA (zolang de voorraad strekt). Op de checklist kunt u aangeven wat u aan extra's in de leskoffer stopt.

- Het is altijd mogelijk om de leskoffer aan te vullen met nieuwe vondsten. Vergeet daarbij niet om de bijbehorende gegevens op de checklist in te vullen en het vondsten-aantal aan te passen, zoals in het voorbeeld hiernaast.

De leskoffer voor het voetlicht...

Scholen krijgen elk jaar veel aanbiedingen voor deelname aan educatieve projecten. Het is dus belangrijk uw leskoffer regelmatig onder de aandacht te brengen. U kunt dat bijvoorbeeld doen door:

...in folders en uitingen naar de pers te vermelden dat u over een leskoffer beschikt;

...uw leskoffer te laten opnemen in reeds bestaande brochures of op websites met leskisten die worden uitgegeven door andere instanties, zoals natuur- en milieueducatiecentra, schoolbegeleidingsdiensten of instellingen op het gebied van culturele en kunstzinnige vorming;

...de leskoffer aan te bieden op uw eigen website.

Op de website www.archeos.nl/docenten komt een overzicht van alle instellingen die een leskoffer of ander educatief project aanbieden, alsook een lijst van te bezoeken opgravingen, musea en depots.

Het schoolbezoek...

Bij hun bezoek aan de opgraving, het museum of depot, wordt de leerlingen een rondleiding aangeboden. Deze sluit aan op het lesproject en is toegespitst op het onderwerp archeologie. Het totale bezoek duurt maximaal 60 minuten, waarvan de rondleiding 30 tot 45 minuten in beslag neemt. De overige tijd kan worden besteed aan het beantwoorden van vragen van de leerlingen. Voor docenten met minder haast, is het leuk om iets extra's achter de hand te hebben. Dat kan bijvoorbeeld een korte film zijn, zelf opgraven in de storthoop of een kijkje nemen in het restauratieatelier.

Met de docent wordt van tevoren afgesproken hoe het programma eruitziet en wat de tijdsindeling zal zijn.

LEERLINGEN OP BEZOEK

De rondleiding...

Bij een rondleiding is het belangrijk dat de gids goed is voorbereid op het leerniveau van de leerlingen. Hij of zij gebruikt geen moeilijke woorden en vaktermen of legt ze uit. Steeds wordt nagegaan of de leerlingen bekend zijn met de gebezigde terminologie. Ook is het belangrijk dat de gids de lengte van de rondleiding aanpast aan het concentratieniveau van de leerlingen. Door hen tijdens het verhaal regelmatig vragen voor te leggen en ze op die manier te laten meedenken, blijft de aandacht goed bewaard en wordt de interesse vergroot.

Voor een goed verloop van het schoolbezoek is het van belang dat de leerlingen bekend zijn met de huisregels.

COLOFON

Ontwikkeling: Uit de Tijd,
Apeldoorn / Bureau Nebti,
Hilversum.

Vormgeving en illustraties:
Kelvin Wilson, Ridderkerk.

Een educatieve uitgave
van de Stichting voor de
Nederlandse Archeologie,
Amsterdam © 2002-2006
Versie 2.

De betaling...

Aan het eind van het project, rekent de docent met u af. Dit gebeurt in het voortgezet onderwijs vaak met zogenaamde cultuurvouchers en op vertoon van zijn of haar docentenpas. Cultuurvouchers zijn bonnen, uitgegeven door het Ministerie van OCW waarmee scholen culturele uitjes kunnen bekostigen. De stichting CJP verzorgt de verzilvering van die vouchers. Voor meer informatie hierover of informatie over de mogelijkheid om acceptant te worden bij de stichting CJP, kunt u informatie inwinnen bij Jeroen van der Vliet van de SNA.

Schade en overmacht...

Het kan natuurlijk altijd gebeuren dat het uitgeleende materiaal schade oploopt. Om problemen achteraf te voorkomen, is het daarom aan te raden de docent een borg te laten betalen en te laten tekenen voor 'ontvangst in goede staat'. Spreek van tevoren ook af welke vervangingswaarden u hanteert voor de verschillende materialen.

Daarnaast is het van belang na te gaan hoe de verzekering is geregeld als bezoekers schade oplopen tijdens hun verblijf op de opgraving.

VONDSTKAARTEN om uit te knippen...

ARCHEOLOGISCHE
DIENST GEMEENTE _____

Vondstnr.: _____ Datum: ____/____/____

Straat: _____

Putnr.: _____ Vlaknr.: _____ Spoornr.: _____

Vondstomstandigheden:

Inhoud: Prehistorie
 Romeinse tijd
 Middeleeuwen

ARCHEOLOGISCHE
DIENST GEMEENTE _____

Vondstnr.: _____ Datum: ____/____/____

Straat: _____

Putnr.: _____ Vlaknr.: _____ Spoornr.: _____

Vondstomstandigheden:

Inhoud: Prehistorie
 Romeinse tijd
 Middeleeuwen

ARCHEOLOGISCHE
DIENST GEMEENTE _____

Vondstnr.: _____ Datum: ____/____/____

Straat: _____

Putnr.: _____ Vlaknr.: _____ Spoornr.: _____

Vondstomstandigheden:

Inhoud: Prehistorie
 Romeinse tijd
 Middeleeuwen

ARCHEOLOGISCHE
DIENST GEMEENTE _____

Vondstnr.: _____ Datum: ____/____/____

Straat: _____

Putnr.: _____ Vlaknr.: _____ Spoornr.: _____

Vondstomstandigheden:

Inhoud: Prehistorie
 Romeinse tijd
 Middeleeuwen

